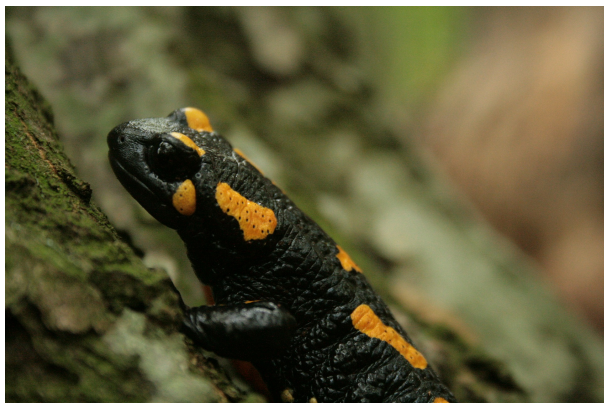

Obojživelníci a plazi - úvod do tématu

Víte, že obojživelníci a plazi jsou velmi často ohroženými druhy? Jak probíhá vývoj larev obojživelníků? Co je to ovoviviparie? Odpovědi se dočtete v článku.

Víte, že obojživelníci a plazi jsou velmi často ohroženými druhy? Jak probíhá vývoj larev obojživelníků? Co je to ovoviviparie? Odpovědi se dočtete v článku.

Obojživelníci a plazi se u nás obecně netěší přílišné popularitě, ať už kvůli vzhledu, jedovatosti či lidové slovesnosti, což výrazně snižuje zájem veřejnosti o jejich ochranu. Přitom se ve většině případů jedná o ohrožené druhy, pro které i nepatrná změna v jejich přirozeném prostředí může vést k vymizení celé populace. Obojživelníci i plazi mají vysoké nároky na kvalitu životního prostředí a velmi těžce se přizpůsobují jakýmkoliv změnám.

Obě živočišné třídy patří společně s rybami do skupiny takzvaných studenokrevných obratlovců, jejichž tělesná teplota je určována teplotou okolního prostředí. V zimě je tedy nehledejme. V našich zeměpisných šířkách na ně můžeme narazit přibližně od konce března do druhé poloviny října.

Z vývojově starších obojživelníků je v České republice popsáno 21 druhů, přičemž na planetě žije asi 6 000 druhů. Tělo obojživelníků je pokryto propustnou kůží, která je schopna vstřebávat ze svého okolí vodu či produkovat různé hleny a sekrety. Obojživelníci jsou na vodním prostředí závislí svým vývojem. Zatímco dospělí jedinci mimo období rozmnožování žijí mimo vodu, vajíčka snášejí výhradně ve vodě a tamtéž se následně vyvíjí i larva.

Vývoj larev a pulců (tak nazýváme larvy žab) je fascinujícím procesem přechodu od života ve vodě po život na souši, nebo také od dýchání žábami po plicní dýchání. Pulec v průběhu svého vývoje nejdříve využívá vnější žábry, které jsou při dýchání ve vodním prostředí postupně nahrazovány žábami vnitřními. U larev obojživelníků jsou naopak vnější žábry dominantní. Celý vývoj larev obojživelníků završuje fáze nazývaná metamorfóza čili přeměna, během které se dovyvinou končetiny a larvy začínají dýchat plicemi namísto žaber. Po dokončení metamorfózy se mladí jedinci podobají dospělým a opouštějí vodní prostředí.

Na rozdíl od obojživelníků nejsou již plazi na vodním prostředí závislí, i když ho některé druhy s oblibou osidlují. Do této živočišné třídy kromě šupinatých (hadů a ještěřů) a želvy patří také krokodýli a haterie obývající teplejší části planety. Tělo plazů je na rozdíl od obojživelníků pokryto šupinami, želvy mají navíc ještě většinu těla chráněnou krunýřem.

Vejce hadů jsou chráněna kožovitým pružným obalem. Některé druhy, jako například užovka hladká či zmiže obecná, rodí živá mláďata. V případě zmiže jde o přechodovou fázi, takzvanou vejcoživorodost (ovoviviparie), kdy je zárodek ve vaječném obalu v těle samice vyživován jakousi primitivní placentou. K vejcoživorodým se řadí také u nás běžná ještěrka

a oba druhy slepýšů, kteří bývají často nesprávně považováni za hady, i když se jedná o beznohé ještěry. Typickým znakem ještěrů, kteří se vyskytují u nás, je také odlomitelný ocas, který má schopnost částečné regenerace (takzvaná autotomie).

Celkem je popsáno téměř 8 000 druhů plazů, ve volné přírodě České republiky můžeme potkat pět druhů hadů, šest druhů ještěrů a dva druhy želv.

I když mají obojživelníci a plazi u nás nevalnou pověst, není důvod je považovat za méně důležité. Mnoho z jejich druhů, například mloci či u nás se vyskytující želvy, si zaslouží ochranu. A že jsou jedovatí? Vždyť jediným u nás se vyskytujícím jedovatým hadem je již zmíněná zmijs obecná. Několik jedovatých obojživelníků svůj jed nepoužívá aktivně, jen k sebeobraně, takže pokud ropuchu či mloka neplánujete pozřít, nehrozí vám významné nebezpečí.